

MUHASEBE MESLEK MENSUPLARININ MESLEK ETİĞİNE BAKIŞ AÇILARI: KIRKLARELİ İLİNDE BİR ARAŞTIRMA

Hüseyin Çiçek*
Serdar Canbaz**
Aslı Keskin***

ÖZET

Meslek etiği, iş yaşamında mesleki davranışla ilgili neyin doğru neyin yanlış, neyin haklı, neyin haksız olduğu hakkında inançlara dayalı ilkeler ve kurallar topluluğudur. Muhasebe meslek mensuplarının mesleki faaliyetlerini sürdürürken etik kurallara uygun hareket edip etmemeleri çok geniş kesimleri etkilemektedir. Etik kurallara bağlı kalıp kalmamaları ülkelerdeki ekonomik, sosyal, kültürel, yapıları pozitif ya da negatif etkileyecektir. Piyasanın değişken yapısı, rekabet, ticari kaygı, yasalar, mükelleflerin tutumları, meslek odalarının ve diğer kurumların tavrı, sosyal ve kültürel etkenler meslek mensuplarının etiğe bakış açısını belirlemektedir. Çalışmamızda öncelikle etik ve ahlak kavramlarından bahsedilmiş, ardından meslek etiği ve muhasebe meslek etiğine değinildikten sonra Kırklareli ilindeki muhasebe meslek mensuplarının muhasebe meslek etiğine bakış açılarını ortaya koymaya yönelik gerçekleştirilen araştırma sunularak, sonuç ile çalışma tamamlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Muhasebe, Etik, Meslek Etiği.

JEL Kodu:M41,

THE OUTLOOK OF ACCOUNTANTS IN PROFESSIONAL ETHICS: A STUDY IN KIRKLARELI

ABSTRACT

Business ethics is a set of principles and rules based upon the beliefs about what is right or wrong, what is fair or not related to the professional behaviour in business life. Whether accounting professionals act according to profession ethics or not while maintaining their activities affects large masses of people. Whether they adhere to ethic rules or not will affect economic, social, cultural structures in countries positively or negatively. The floating structure of the market, competition, commercial concern, laws, attitudes of taxpayers, manners of trade associations and other institutions, social and cultural factors determine the viewpoints of accounting professionals. In our study, first of all, the concepts of ethic and morality are mentioned, then after touching upon profession ethics and accounting profession ethics, the research aimed to indicate the viewpoints of the accounting professionals in Kırklareli province towards profession ethics is presented, and the study is completed with the conclusion.

Key Words: Accounting, Ethics, Profession Ethics.

JEL Code:M41

* Kırklareli Üniversitesi Öğretim Görevlisi
** Kırklareli Üniversitesi Öğretim Görevlisi
*** Kırklareli Üniversitesi Öğretim Görevlisi

Giriş

Çoğu meslek dalında olduğu gibi muhasebe mesleğinde de iş ahlakına ve meslek etiğine verilen önem artmıştır. Muhasebe meslek mensuplarının tuttukları kayıtların sonuçlarından doğrudan ve dolaylı olarak etkilenen tarafların çok geniş kesimlerin olması, tutulan kayıtların ülkede yaşayan bireylerin refahlarını etkilemesi, muhasebe mesleğindeki uygulayıcıların meslek etiğine yaklaşımlarında daha titiz bir tutum izlemelerini gerekli kılmaktadır.

Son yıllarda ABD ve tüm dünyada yankı uyandıran Enron, Anderson Worldwide, Adelphia Communications, Bristol-Myers Squibb, CMS Energy, Merrill Lynch (ML), Xerox ve WorldCom gibi şirket skandallarının da toplum güvenini zayıflatmasıyla, muhasebe etiğine gittikçe daha çok önem verilmekte olduğu, etik kurallarla ilgili çeşitli düzenlemelerden ve eğitim programlarında müfredata dahil edilmesinden anlaşılmaktadır(Selçuk, 2011, s.50; Kutluk ve Ersoy, 2011, s.425).

Çalışmada genel olarak etik, ahlak, meslek etiği ve muhasebe meslek etiği kavramları üzerinde durulmuş ve Kırklareli ilindeki muhasebe meslek mensuplarının muhasebe meslek etiğine bakış açılarını ortaya koymaya yönelik gerçekleştirilen araştırma sunularak, sonuç ile çalışma tamamlanmıştır.

Etik ve Ahlak Kavramları

Etik kavramı ve niteliklerine ilişkin çalışmalara bakıldığında 2500 yıl öncesine, eski yunanlı filozof Aristo'ya kadar uzanmasına rağmen, sosyal ve mesleki hayatta çok eski olmayan bir terimdir(Aymankuy ve Sarioğlan, 2005, s. 25; Yıldız, 2002, s.23).

Yunanca "Ethikos" ya da "Ethos" kelimelerinden türetilen(Başpınar ve Çakıroğlu, 2012 ,s.15; Selçuk, 2011, s.49; Kutlu, 2008, s.146;Yıldız, 2002, s.17), "Etik" sözcüğü, yunanca karakter anlamına gelmektedir. Ethos'tan türetilen "ethics" kavramı da ideal ve soyut olana işaret ederek ahlak kurallarının ve değerlerin incelenmesi sonucu ortaya çıkmaktadır(Özlem, 2010, 28; Aymankuy ve Sarioğlan, 2005, s.26).

Etik kavramı Oxford sözlüğünde, değer yargıları bilimi, insan yaşamının belirli sınırları bölümünde söz konusu olan kabul görmüş kurallar ve insanlara ait en geniş anlamdaki görevlerin bilimi, sivil, politik ve uluslararası yasa bilimi olarak tanımlanmıştır(Kutlu, 2008, s.146).

Etik, toplumda bireylerin uyum içerisinde yaşaması için belirlenmiş, oluşturulmuş yazılı olmayan kurallar topluluğudur(Aymankuy ve Sarioğlan, 2005, s.26).

Etik, bir insanın davranışları esnasında kullandığı ahlaki ilkeler bütünüdür(Başpınar ve Çakıroğlu, 2012, s.2). Etik, bir kişinin veya toplumun ahlak standartlarını araştıran disiplindir. Başka bir tanımla; etik, bir insanın doğru ile yanlışı ayırt ederken kullandığı kişisel kriterlerdir(Onyebuchi, 2011, s. 275; Uşurelu vd., 2010, s.349; Kutlu, 2008, s.146).

Birey veya grubun doğru veya yanlış davranışlarını yöneten değerleri olarak görölen etik, yasal gerekleri aşan ölçüde kendini kontrol edebilme gücüne sahip olan ideal bir insanı örnelemektedir(Selçuk, 2011, s.48; Aymankuy ve Sarioğlan, 2005, s.27-28).

Kişilerin nasıl davranması gerektiğini gösteren etik, ödev ve yükümlölükleri temel alan bir davranış kuralı ya da disipline işaret etmekte ve bir kişinin neyi yapıp neyi yapmaması gerektiği konusunda davranış biçimini tanımlayan kuralları konu edinmektedir(Aymankuy ve Sarioğlan, 2005, s.27).

Etik, genelde işletmecilik, iş ve işçi piyasaları ve endüstriyel konular gibi alanlardaki ahlaki konularla ilgilenen sistematik bir çalışma alanıdır. Bugün etik, eşit şartlar altında eşit fırsatların sağlanması, müşteri ilişkileri, bilgisayar verilerinin korunması, çevresel etkiler gibi pek çok konuyla ilgilenmektedir. Etik teorideki son gelişmeler, etik teoriyi fazilet ve dürüstlük odaklı bir teori haline getirmiştir(Aymankuy ve Sarioğlan, 2005: 26; Yıldız, 2002, s.23).

Sözlüğe bakıldığında ahlak kelimesinin etik, etik kelimesinin de ahlak olarak ağıklandığı görölmesine ve günlük hayatta da etik kavramı, ahlak kavramı ile aynı anlamda kullanılmakla birlikte(Bostan vd. 2011,s.48; Özlem, 2010, s.209; Yıldız, 2002, s.17), bu kelimeler ifade ettikleri anlam bakımından farklıdır ve birbirleri ile tam olarak örtüşmemektedir(Selçuk, 2011, s. 48; Kutlu, 2008,s.146; Aymankuy ve Sarioğlan, 2005,s. 26; Mele, 2005, s.103).

Ahlak'ın kelime anlamına bakıldığında, Arap dilindeki “hulk” kelimesinin çoğulu olduğu görölür. “Hulk” kelimesi, karakter yapısı, huy ve mizaç gibi anlamlar taşımaktadır. Genel olarak ahlak, insanların gerek birbirlerine ve gerekse de topluma karşı yükümlölüklerini belirleyen insan davranışları ile bir arada yaşama kural ve standartlarının bütünü olarak tanımlanmaktadır. Başka bir deyişe ahlak, insan davranışlarının doğruluğu ya da yanlışlığına ilişkin toplumsal uzlaşma ya da belli bir toplumun geliştirdiği fikir birliğidir(Başpınar ve Çakıroğlu, 2012, s.12-15; Selçuk, 2011, s.48-49; Özlem, 2010, s.28; Aymankuy ve Sarioğlan, 2005, s.27-28; Yıldız, 2002, s.18).

Kant'a göre ahlak, "insanın başkalarının iyiliği için değil, kendisinin yerinde olsalardı nasıl davranırlardı?" sorusunun gereğidir(Ayboğa, 2001, s.29).

Genel olarak bir kişinin ahlak standartları bir çocuk olarak öncelikle aile, arkadaşlar ve cami/kilise, okul, televizyon, basın, müzik gibi toplumsal etkiler ve kurumlardan elde edilir. Bu süreçte edinilen ahlaki standartların bir kısmı yazılı kaynaklara, bir kısmı da gözlemler, uygulamalar ve vicdani kanaatlere dayanabilir(Kutlu, 2008, s.146).

Ahlak, nasıl davranılacağına ilişkin yazılı olmayan standartlar içerirken, etik ise daha soyut kavramlara dayalıdır ve bu kavramlardan neler çıkarılabileceğine çalışarak yazılı kurallar içermesi beklenir(Kutlu, 2008, s.146). Etik, bir insanın tüm davranışlarında yol göstermesi açısından belirlenen kuralları, ahlak ise bu kuralların uygulanmasını içermektedir(Başpınar ve Çakıroğlu, 2012,s. 3; Ayboğa, 2001, s.29).

Etik, ahlaki görevler ve zorunluluklar ile ilgili olarak neyin doğru, neyin yanlış olduğu ile ilgilenen bir disiplindir. Ahlak ise, iyi ve kötüyü ayırt etmek amacıyla insan davranışları ve karakterinin iyiliği ve kötülüğü hakkında yapılan değerlendirmelerdir. Böylece, iyi ve kötü, doğru veya yanlış, neyin iyi veya kötü olduğunun üzerinde düşünülmesi ise etik olarak kabul edilmektedir(Selçuk, 2011: 49; Aymanıkuy ve Sarıoğlu, 2005: 26; Yıldız, 2002, s.17).

Bireylerin ahlak anlayışlarında dış etkenlerin mutlak bir belirleyiciliği bulunmaktadır, neyin doğru neyin yanlış olduğu toplumdaki farklılıklar göstermektedir. Türk Ticaret Kanunu'nun 2. maddesinde de bu konu hakkında: herhangi bir ihtilaf halinde ilgili kanunda ya da anlaşmada aksine bir hüküm bulunmadıkça genel olanların değil de bir bölgeye ya da ticaret şubesine mahsus olan ticari örf ve adetlerin uygulanacağı belirtilmiştir(Ayboğa, 2001, s.29).

Yakın ilişkileri olan etik ve ahlak kavramları arasındaki temel fark, etik kavramının genel olarak ahlakı konu alarak insan davranışlarını değerlendiren, ahlak felsefesi yapan disiplini belirtmesidir(Özlem, 2010: 23, 28, 210; Kutlu, 2008: 146; Yıldız, 2002: 17; Aymanıkuy ve Sarıoğlu, 2005, s. 26).

Meslek Etiği ve Muhasebe Meslek Etiği

Etiğin bir alt dalı olarak meslek etiği, belirli bir meslek grubunun, meslek üyelerine emreden, onları belli kurallarla davranmaya zorlayan kişisel eğilimlerini sınırlayan, yetersiz ve ilkesiz üyeleri meslekten dışlayan, mesleki rekabeti düzenleyen ve hizmet ideallerini korumayı amaçlayan mesleki ilkeler bütünüdür(Başpınar ve Çakıroğlu, 2012, s.63; Özlem, 2010, s.10).

Durkheim'e göre mesleki etik, her zaman bir grubun eseridir. Mesleki etik, grup onu koruduğu sürece yürürlükte kalabilen ve bireylere emreden, onları şu ya da bu şekilde davranmaya zorlayan, kişisel eğilimlerine bir sınır çizen ve daha ileri gitmelerine engel olan kurallardan oluşmuştur(Aymankuy ve Sarioğlan, 2005, s.28-29).

Meslek etiği, her türlü meslek alanında bireylerin davranış ve tutumlarının toplumların yapısına bakmaksızın evrensel boyutta ahlaki bir çizgiye kavuşturmak için oluşturulmuş kurallar olarak; bir mesleğin icrası esnasında, toplum yararı gözetilerek, uyulması gereken davranış kurallarını, davranışları yönlendiren ve onlara rehberlik eden etik prensipler ile standartların toplamıdır.(Aymankuy ve Sarioğlan, 2005, s.28).

Meslek etiği, mesleki davranışla ilgili neyin doğru neyin yanlış, neyin haklı neyin haksız olduğu hakkında inançlara dayalı ilkeler ve kurallar topluluğudur. Meslek etiği kavramı iş yaşamıyla ilgili iyi-kötü, doğru-yanlış ve haklı-haksız uygulamaların incelenmesini kapsamakta ve bütün ilişkilerde dürüstlük, güven, saygı ve adaletli davranmadır. Etiğin incelenmesinde kullanılan araçlar “ne yapılması” ile ilgili ilkeler, kurallar, değerler ve düşüncelerdir(Başpınar ve Çakıroğlu, 2012, s.60; Kutlu, 2008, s.147).

Meslek etiğiyle ilgili olan değerlerin bir kısmı vicdani kanaatlere dayanırken, bir kısmı da o işin bağlı bulunduğu oda, dernek, cemiyet, birlik vb. organizasyonlar tarafından düzenlenmiş yazılı kurallara dayanır. En üst seviyede ise yasallaşmış kurallar yer alır(Kutlu, 2008, s.147).

Mesleki etik bir özdenetim düzeneği gibi çalışır fakat içseldir ve manevi bir nitelik taşır. Meslek etiği genel ahlaki ilkelerin söz konusu meslek özelinde yeniden yazılmasıdır. Mesleki ahlak ilkeleri, etik kurallar olarak “mesleki davranış ilkeleri” adıyla yazılan bir belgedir. (<http://www.muhasibedersleri.com/ekonomi/mesleki-etik.html>).

Mesleki etik ilkeler, doğruluk, yasallık, yeterlik, güvenilirlik ve mesleğe bağlılıktır. Genel mesleki etik davranış kuralları ise, yetersiz ve ilkesiz üyeleri meslekten ayırmak, meslek içi rekabeti düzenlemek ve mesleğin ideallerini korumak olarak sıralanabilir(Başpınar ve Çakıroğlu, 2012, s.65-70).

Meslek ahlakı, yasal kuralların ötesinde geniş kapsamlı bir kavramdır. Mesleki ahlak kurallarının oluşumunda önemli ölçüde mesleğin özellikleri etkili olmaktadır. Muhasebe mesleğinin gereklerini yerine getirebilmek için bu mesleği yürütecek kişilerin mesleki bilgi, beceri ve deneyimin yanında, mesleki ahlak niteliklerine sahip olmaları gerekmektedir. Muhasebede etik, kanunlara uygun işlemlerin yanı sıra, toplumun güncel değer yargılarına da önem vererek güvenilir bilgilerin topluma sunulmasıdır(Aymankuy ve Sarioğlan, 2005, s.29).

Muhasebe meslek etiği konusunda diğer bir tanım ise, meslek mensubu olan kişinin bağımsızlığını, kendi kendini kontrolünü ve dürüstlüğünü ifade eder(Kutluk ve Ersoy, 2011: 425). Diğer bir ifadeyle, muhasebede meslek etiği, müşterilere, halka ve diğer uygulamacılara yüksek standartlara bağlanmış ahlaki davranışlarla hizmet edilmesi demektir. Söz konusu hizmet ise, meslek mensupları uzmanlıkta yeterli sorumluluğa ulaşmış, güvenilirliğini sağlamış, doğru ve tarafsız olma vasıflarına sahip kişiler olmak zorundadır. Öte yandan toplumun meslek mensuplarından bazı beklentileri vardır ve dolayısıyla muhasebe ve denetim mesleğini yürütmekle görevli olanlar, topluma karşı da sorumluluğa sahiptirler(Aymankuy ve Sarioğlan, 2005, s.29; Yıldız, 2002, s.25).

Muhasebecilikte etiksel anlayışın gelişmesinde muhasebe bilgilerinin niteliği de önemli rol oynar. Bu doğrultuda, işletme ile ilgili taraflara sağlanacak muhasebe bilgilerinin sahip olması gereken bazı nitelikler vardır. Bunlar; anlaşılabilirlik, ilgililik, güvenilirlik, karşılaştırılabilirlik ve tutarlılıktır. Böylece, muhasebe etiğinde davranışsal boyutun yanında, muhasebe bilgilerinin niteliğinin de öne çıktığı görölmektedir(Aymankuy ve Sarioğlan, 2005, s.29-30).

Muhasebe meslek mensuplarının, mesleki faaliyetlerini sürdürmeleri sırasında etik yaklaşımlardan uzaklaşmaları, buldukları ölkedeki çok geniş kesimleri etkileyebilmektedir. Bu açıdan meslek mensuplarının etik kurallara bağlı kalmaları buldukları ölkelerdeki ekonomik, sosyal, siyasal, kültürel yapılar ve oluşumlara doğrudan veya dolaylı olarak pozitif ya da negatif etkileri olacaktır(Aymankuy ve Sarioğlan, 2005, s.30).

Muhasebe meslek ahlaki uluslararası kuruluşlar açısından incelendiğinde, muhasebe meslek etiğine olan yaklaşımın kayda değer bir düzeyde önemsendiği görölmektedir. Amerikan Bağımsız Kamu Muhasebecileri(AICPA), mesleki davranış yasası ilkeleri, muhasebe meslek etiği standartlarının belirlenmesi açısından önemli olan sorumluluklar, kamu çıkarı, dürüstlük, tarafsızlık ve bağımsızlık, özenli çalışma ve sunulan hizmetin kapsamı ve niteliği başlıları altında mesleki etiği standartları belirlemiştir. Ayrıca AICPA tarafından bağımsızlık, dürüstlük ve tarafsızlık, genel standartlara uyum, standartlara uyum, muhasebe ilkeleri ve uyum, müşteri bilgilerinin gizliliği, şartlı ücret, meslek onuru ile bağdaşmayan ücret, reklam yapma yasağı, komisyon ve danışma ücretleri, meslek unvanı ve mesleği icra biçimi başlıkları altında mesleki kurallar belirlenmiştir(Onyebuchi, 2011, s.276; Aymankuy ve Sarioğlan, 2005, s.30-31; Yıldız, 2002, s.47-48).

Meslek mensubu sayılarının artması, piyasanın dinamik ve değişken yapı göstermesi, müşterilerin isteklerinin farklılaşması, rekabette üstün duruma gelme, büyüme ve yeterli kazanç elde edebilecek müşteri sayısına ulaşma hedefleri meslek mensuplarının etik kuralları daha esnek olarak yorumlaması riski doğurabilir. Bu amaçla TÜRMÖB, Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (IFAC)'ın tüm dünyada kabul görmüş ahlak kurallarını esas alarak 18 Ekim 2001 tarihinde mesleki ahlak kurallarını yayınlamıştır(<http://ifac.org/ethics>; <http://www.turmob.org.tr>; Mele, 2005, s.99).

3568 sayılı Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik kanununun 48. maddesi ve Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu Disiplin Yönetmeliğinin 4. maddesinde mesleğin vakar ve onuruna aykırı fiil ve hareketlerde bulunanlarla, görevlerini yapmayan veya kusurlu olarak yapan yahut da görevinin gerektirdiği güveni sarsıcı hareketlerde bulunan meslek mensupları hakkında, muhasebe ve müşavirlik hizmetlerinin gereği gibi yürütülmesi maksadı ile durumunun niteliğine ve ağırlık derecesine göre uyarma, kınama, geçici olarak mesleki faaliyetten alıkoyma, yeminli sıfatını kaldırma, meslekten çıkarma şeklinde disiplin cezaları verilebilmektedir(<http://ww.mevzuat.gov.tr>).

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Kırklareli ilindeki muhasebe meslek mensuplarının muhasebe meslek etiği ile ilgili görüşlerini ortaya koymaktır.

Araştırmanın Kapsamı ve Örneklem

Araştırma, Kırklareli ilinde faaliyette bulunan muhasebe meslek mensuplarına yönelik olarak Kırklareli ili sınırlarında gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklemi Kırklareli ilinde faaliyette bulunan muhasebe meslek mensupları oluşturmaktadır. Bu kapsamda, Kırklareli Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odasına Kırklareli ilinde toplam 84 kayıtlı muhasebe meslek mensubu bulunmaktadır.

Araştırmanın Yöntemi

Araştırma birincil verilere dayalı olarak gerçekleştirilmiş, hedef muhasebe meslek mensubuna yönelik literatürde yer alan hususlar da dikkate alınarak hazırlanan 29 soru barındıran anket hazırlanmıştır.

Veriler ve Toplanması

Araştırmanın verileri, Kırklareli ilinde faaliyette bulunan muhasebe meslek mensuplarına uygulanan anket sonucu elde edilen toplam 62 katılımcının verdiği yanıtlardan oluşmaktadır.

Verilerin Çözümü ve Yorumlanması

Ankete dayalı elde edilen veriler, SPSS 16 istatistik programı aracılığıyla değerlendirilmiş; ankette bulunan likert ölçeğindeki beş düzeyli sorulara verilen yanıtlar için güven testi yapılmış ve Cronbach's Alpha güvenilirlik testi sonucu % 72,1 olarak hesaplanmıştır. % 70'ten fazla olan bu oran likert ölçeğinde alınan anket sonuçlarına güvenilebileceğini ifade etmektedir.

Likert ölçeğindeki anket maddeleri parametrik olmayan testler kullanılarak, anket katılımcılarının cinsiyetlerine göre "Mann-Whitney U" testi ile diğer demografik özellikler ise "Kruskal Wallis" testi ile test edilmiştir. Buna göre; anket katılımcılarının "Yasalardaki sürekli değişiklikler etik çelişki nedenidir" görüşüne verdikleri cevaplarda cinsiyetlerine ve "Mükelleflerin gerekli evrakları zamanında ulaştırmamaları etik dışı uygulamalara neden olabilir" görüşüne verdikleri cevaplarda da tecrübelerine göre istatistikî anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Diğer maddelerde ve anket katılımcılarının tüm görüşlere ilişkin verdiği cevaplarda yaş dağılımlarına, eğitim durumu dağılımlarına, mükellef sayılarının dağılımlarına ve gelir grubu dağılımlarına göre istatistikî olarak anlamlı farklılıklar olmadığı bulunmuştur. Elde edilen araştırma sonuçları tablolar halinde sunulmaktadır.

Bulgular ve Yorum

Ankete katılan toplam 62 katılımcıdan alınan yanıtlar tablolar halinde aşağıda sunulmuştur.

Tablo 1: Anket Katılımcılarının Demografik Özelliklerinin Dağılımı

Cinsiyet	Frekanslar	Yüzdeler	Eğitim Durumu	Frekanslar	Yüzdeler
Bayan	18	29,0	Lise	8	12,9
Erkek	44	71,0	Meslek Yüksekokulu	6	9,7
Toplam	62	100,0	Lisans	44	71,0
Yaş Grupları	Frekanslar	Yüzdeler	Yüksek Lisans	3	4,8
25-29 arası	1	1,6	Doktora	1	1,6
30-34 arası	12	19,4	Toplam	62	100,0
35-39 arası	8	12,9	Gelir Grubu	Frekanslar	Yüzdeler
40-44 arası	12	19,4	0-1999 tl	4	6,5
45-49 arası	13	21,0	2000-2999 tl	22	35,5
50-54 arası	4	6,5	3000-3999 tl	10	16,1
55-59 arası	5	8,1	4000-4999 tl	4	6,5

60 ve üstü	7	11,3	5000-5999 tl	12	19,4
Toplam	62	100,0	6000-6999 tl	4	6,5
Unvan	Frekanslar	Yüzdeler	8000-9999 tl	2	3,2
SM	2	3,2	10000tl ve üzeri	4	6,5
SMMM	60	96,8	Toplam	62	100,0
Toplam	62	100,0	Tecrübe/Yıl	Frekanslar	Yüzdeler
Mükellef Sayısı	Frekanslar	Yüzdeler	1-5 yıl	16	25,8
0-20 arası	12	19,4	6-10 yıl	14	22,6
21-40 arası	14	22,6	11-15 yıl	12	19,4
41-60 arası	18	29,0	16-20 yıl	5	8,1
61-80 arası	6	9,7	21-25 yıl	4	6,5
81-100 arası	9	14,5	26-30 yıl	4	6,5
100 den fazla	3	4,8	31-35 yıl	5	8,1
Toplam	62	100,0	36 ve üstü	2	3,2
			Toplam	62	100,0

Tablo 1’de anket katılımcılarına ilişkin demografik özelliklerinin dağılımı gösterilmiştir. Buna göre, toplam 62 anket katılımcısından 18’i % 29 oranı ile bayan, 44’ü % 71 oranı ile erkektir. Erkeklerin bayanların 2,5 katı olduğu görülmektedir.

Anket katılımcılarının yaş gruplarına göre dağılımına bakıldığında, en az 25-29 arasında %1,6 oranında, en çok ise 45-49 arasında % 21 oranında katılımın olduğu görülmektedir. Ağırlık merkezinin de 30-49 yaş grubu arasında olduğu söylenebilir.

Anket katılımcılarının eğitim durumları incelendiğinde % 71 oranı ile lisans mezunu olanların çoğunlukta olduğu görülmektedir. Bunu %12,9 oranı ile lise ve % 9,7 oranıyla meslek yüksekokulu mezunları takip etmektedir. Yüksek lisans mezunlarının % 4,8 ve doktora mezunlarının da %1,6 olarak yer aldığı görülmektedir.

Tablo 1’den ankete katılan Serbest Muhasebecilerin 2 kişi, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlerin 60 kişi olduğu görülmektedir. Yüzdeler %3,2 ve % 96,8’dir. Ancak eğitim durumlarına bakıldığında bu durumun olağan olduğu söylenebilir. Çünkü SMMM olabilmek için en az lisans mezunu olmak gerekmektedir. 14 kişi olması gereken SM’lerin yalnızca 2 kişi olması 3568 sayılı kanunun geçici maddelerine göre açıklanmaktadır.

Anket katılımcılarının mükellef sayılarına göre dağılımına bakıldığında en yüksekten düşüğe 41-60 aralığının % 29 oranında, 21-40 aralığının % 22,6 oranında, 0-20 aralığının % 12 oranında, 81-100 aralığının 14,5 oranında, 61-80 aralığının % 9,7 oranında, 100 den fazla mükellefe sahip olanların % 4,8 oranında olduğu görülmektedir. Ağırlık merkezinin 0-60 mükellef sayısında olduğu söylenebilir.

Anket katılımcılarının gelir durumlarına göre dağılımında bakıldığında 2000-2999 TL arası gelir grubundakilerin % 35,5 oranı ile en fazla olduğunu, bunu % 19,4 oranı ile % 5000-5999 TL arası grubun izlediği görülmektedir. 8000-9999 TL gelir elde edenlerin % 3,2 ile en az oranda olduğu anlaşılmaktadır. 10.000 TL üzeri gelir elde edenlerin oranı ise % 6,5'tur. Ağırlık merkezinin 2000-5999 TL arasında olduğu söylenebilir.

Anket katılımcılarının, mesleki tecrübelerine göre dağılımına bakıldığında, % 25,8 oranı ile 1-5 yıl arası, % 22,6 oranı ile 6-10 yıl arası, % 19,4 oranı ile 11-15 yıl arası, % 8,1 oranı ile 16-20 yıl arası, % 6,5 oranlarıyla 21-25 ve 26-30 yıl arası, % 8,1 oranı ile 31-35 yıl arası ve %3,2 oranı ile 36 ve üstü aralıklarında yer aldıkları görülmektedir. Yoğunlaşmanın 1-15 yıl arası tecrübeye sahip meslek mensuplarında olduğu görülmektedir.

Tablo 2: Anket Katılımcılarının “Muhasebe meslek etiği kurallarını bilir ve o kurallara uygun davranırım” Görüşüne Katılımları

Katılım Düzeyi	Frekanslar	Yüzdeler(%)
Çok Katılıyorum	30	48,4
Katılıyorum	31	50,0
Kararsızım	1	1,6
Toplam	62	100,0

Meslek mensuplarının “Muhasebe meslek etiği kurallarını bilir ve kurallara uygun davranırım” görüşüne “Katılıyorum” cevabını verenler % 50 ile ilk sırada, “Çok Katılıyorum” % 48,4 ile ikinci sırada yer almaktadır. Genelde meslek mensuplarının, etik kurallara uygun hareket ettikleri söylenebilir.

Tablo 3: Anket Katılımcılarının “meslek hayatımda etik çelişki yaşadığım durumlar olur.” Görüşüne Katılımları

Katılım Düzeyi	Frekanslar	Yüzdeler(%)
Çok Katılıyorum	4	6,5
Katılıyorum	46	74,2
Kararsızım	1	1,6
Katılmıyorum	8	12,9
Hiç Katılmıyorum	3	4,8
Toplam	62	100,0

Meslek Mensuplarının “Meslek hayatımda etik çalışmalar yaşadığım durumlar olur” görüşüne “Katılanların” sayısı toplamda % 80,7 olarak görülmektedir. “Çok Katılanların” sayısı en büyük yüzdeye sahip bulunmakta ve oran % 74,2 olarak yer almaktadır. “Hiç Katılmayanların” ve “Katılmayanların” toplam oranı % 17,7 olarak yer almaktadır.

Tablo 4: Anket Katılımcılarının “Etik çelişkilerden çıkışta önemli bir faktör dini inançlarıdır” Görüşüne Katılımları

Katılım Düzeyi	Frekanslar	Yüzdeler(%)
Çok Katılıyorum	3	4,8
Katılıyorum	13	21,0
Kararsızım	7	11,3
Katılmıyorum	19	30,6
Hiç Katılmıyorum	20	32,3
Toplam	62	100,0

Meslek mensuplarının toplamda % 25,8’i dini inançlarının etik çelişkilerden çıkışta önemli olduğunu düşünmekte, % 62,9’u ise bu görüşe “Katılmamaktadır”. “Kararsızların” yüzdesi % 11,3 olarak yer almaktadır. Buradan meslek mensuplarının % 37,1 farkla etik çelişkilerden çıkışta dini inançların etkisinde bulunmadığı sonucuna varılabilir.

Tablo 5: Anket Katılımcılarının “Etik çelişkiden çıkışta önemli bir faktör kültürel çevremlerle ilgili değerlerimdir” Görüşüne Katılımları

Katılım Düzeyi	Frekanslar	Yüzdeler(%)
Çok Katılıyorum	10	16,1
Katılıyorum	29	46,8
Kararsızım	9	14,5
Katılmıyorum	11	17,7
Hiç Katılmıyorum	3	4,8
Toplam	62	100,0

Meslek Mensuplarının “Etik çelişkiden çıkışta önemli bir faktör kültürel çevremlerle ilgili değerimdir” görüşüne katılım oranlarına bakıldığında % 46,8 ile “Çok Katılıyorum” görüşü ilk sırada yer almaktadır. Toplamda bu görüşe “Katılanların” oranı % 62,9 dur. “Katılmayanların” oranı ise % 22,5 olarak yer almaktadır. Bu sonuçlardan kültürel çevremlerle ilgili görüşlerin etik çelişkilerden çıkışta önemli bir faktör olarak kabul edildiği sonucuna varılabilir.

Tablo 6: Anket Katılımcılarının “Etik çelişki yaşamamdaki nedenlerin başında mükellef kaybetme endişesi gelmektedir” Görüşüne Katılımları

Katılım Düzeyi	Frekanslar	Yüzdeler(%)
Çok Katılıyorum	7	11,3
Katılıyorum	9	14,5
Kararsızım	7	11,3
Katılmıyorum	28	45,2

Hiç Katılmıyorum	11	17,7
Toplam	62	100,0

Meslek mensuplarının toplamda % 62,9’u mükellef kaybetme endişesinin etik çelişkilere neden olduğu görüşüne katılmamaktadır. “Katılanların” oranı ise toplamda % 25,8 olarak görülmektedir. “Kararsızların” oranı % 11,3 oranında bulunmaktadır. Bu sonuçlardan meslek mensuplarının etik çelişki yaşamasındaki nedenlerin başında mükellef kaybetme endişesi gelmediği sonucuna ulaşılabilir.

Tablo 7: Anket Katılımcılarının “Etik çelişki sonunda genellikle etik olan davranışı gerçekleştiririm” Görüşüne Katılımları

Katılım Düzeyi	Frekanslar	Yüzdeler(%)
Çok Katılıyorum	25	40,3
Katılıyorum	29	46,8
Kararsızım	6	9,7
Katılmıyorum	2	3,2
Toplam	62	100,0

Katılımcıların toplamda % 87,1’i etik çelişki sonucunda genellikle etik olanı gerçekleştireceğini belirtmektedir. Katılımcıların % 9,7’si konu hakkında kararsız ve % 3,2 katılmamakta oldukları görülmektedir. Katılımcılar büyük çoğunlukla etik davranışı benimsenmektedir.

Tablo 8: Anket Katılımcılarının “Mükelleflerin vergiden kaçınma girişimi, muhasebecilerin yaşadığı etik çelişkilerin önemli bir nedenidir” Görüşüne Katılımları

Katılım Düzeyi	Frekanslar	Yüzdeler(%)
Çok Katılıyorum	14	22,6
Katılıyorum	24	38,7
Kararsızım	7	11,3
Katılmıyorum	12	19,4
Hiç Katılmıyorum	5	8,1
Toplam	62	100,0

Tabloya göre “Katılıyorum” görüşü % 38,7 ile ilk sırada yer almaktadır. “Çok Katılıyorum” diyenler % 22,6 ile ikinci sırada yer almaktadır. Diğer oranlar sırası ile “Katılmayanlar” % 19,4, “Kararsızlar” % 11,3, “Hiç Katılmayanlar” % 8,1’dir. Katılanların sayısı katılmayanların sayısının yaklaşık 2,5 katıdır. Mükelleflerin vergiden kaçınma girişimi muhasebecilerin etik çelişkiler yaşamasına neden olabileceği söylenebilir.

Tablo 9: Anket Katılımcılarının “Muhasebe meslek etiği dersinin eğitim programlarında yer alması yararlı olacaktır” Görüşüne Katılımları

Katılım Düzeyi	Frekanslar	Yüzdeler(%)
Çok Katılıyorum	32	51,6
Katılıyorum	25	40,3
Kararsızım	2	3,2
Katılmıyorum	2	3,2
Hiç Katılmıyorum	1	1,6
Toplam	62	100,0

Katılımcıların “Muhasebe meslek etiği dersinin eğitim programlarında yer olması yararlı olacaktır” görüşüne katılım düzeyleri incelendiğinde, “Çok Katılanlar” % 51,6 ile ilk sırada yer almakta, % 40,3 ile “Katılanlar” ikinci sırada bulunmaktadır. Yüksek bir oranla bu görüşün benimsendiği söylenebilir. Sadece 3 katılımcının olumsuz görüş bildirdiği görülmektedir.

Tablo 10: Anket Katılımcılarının “Devletin bürokratik yapısı ve yönetim erki etik çelişkilere neden olur” Görüşüne Katılımları

Katılım Düzeyi	Frekanslar	Yüzdeler(%)
Çok Katılıyorum	13	21,0
Katılıyorum	26	41,9
Kararsızım	12	19,4
Katılmıyorum	9	14,5
Hiç Katılmıyorum	2	3,2
Toplam	62	100,0

Tabloya bakıldığında görüşe katılanların toplamda % 62,9 oranında olduğunu görülmektedir. Görüşe “Katılmayanların” oranı toplamda % 17,7 olarak yer almaktadır. “Kararsızlar” % 19,4 oranını oluşturmaktadır. Görüşün kabul gördüğü belirtilebilir.

Tablo 11: Anket Katılımcılarının “Yasalardaki sürekli değişiklikler etik çelişki nedenidir” Görüşüne Katılımları

Görüşler	Cinsiyet		Toplam
	Bayan	Erkek	
Çok Katılıyorum	14,5%	21,0%	35,5%
Katılıyorum	12,9%	24,2%	37,1%
Kararsızım	1,6%	9,7%	11,3%
Katılmıyorum	0%	12,9%	12,9%
Hiç Katılmıyorum	0%	3,2%	3,2%
Toplam	29,0%	71,0%	100,0%

Ortalama			Standart Sapma			Yüzdeler (%)			Mann-Whitney U p değerleri
Bayan	Erkek	Toplam	Bayan	Erkek	Toplam	Bayan	Erkek	Toplam	
1,5556	2,3409	2,1129	0,6157	1,2189	1,1323	29,0%	71,0%	100,0%	0,020

Anket katılımcılarının “Yasalardaki sürekli değişiklikler etik çelişki nedenidir” görüşüne verdikleri cevaplarda Mann-Whitney U test değeri $p < 0,05$ olduğundan cinsiyetlere göre istatistikî anlamlı farklılıklar olduğu görülmektedir. Bu görüşe katılımlarının cinsiyetlere göre dağılımına bakıldığında, bayanlarca %27,4, erkeklerce % 45,2 ve toplamda % 72,6 oranında benimsendiği görülmektedir. Bayanlarda kararsızlık oranı %1,6 erkeklerin kararsızlık oranı %7’dir. Katılmayan bayan bulunmazken, erkeklerde %16,1 oranında yer almıştır. Görüş kabul görürken; bayanların daha fazla katıldığı söylenebilir.

Tablo 12: Anket Katılımcılarının “Mükellefler ve işverenlerin muhasebeciler üzerindeki baskıları etik çelişki nedenidir” Görüşüne Katılımları

Katılım Düzeyi	Frekanslar	Yüzdeler(%)
Çok Katılıyorum	15	24,2
Katılıyorum	26	41,9
Kararsızım	13	21,0
Katılmıyorum	8	12,9
Toplam	62	100,0

Tabloda görüşe dört katılım düzeyinde yanıt verildiği görülmektedir. “Hiç Katılmıyorum” görüşü yer almamaktadır. “Katılıyorum” diyenler % 41,9, “Çok katılanlar” % 24,2, “Kararsızlar” % 21, “Katılmayanlar” % 12,9 oranında yer almaktadır. Mükelleflerin ve işverenlerin muhasebeciler üzerindeki baskıları etik çelişki nedeni olduğu söylenebilir.

Tablo 13: Anket Katılımcılarının “Bazı meslek mensuplarının gerçekleştirdiği etik dışı uygulamalar mesleğin saygınlığını azaltır” Görüşüne Katılımları

Katılım Düzeyi	Frekanslar	Yüzdeler(%)
Çok Katılıyorum	39	62,9
Katılıyorum	18	29,0
Kararsızım	1	1,6
Katılmıyorum	4	6,5
Toplam	62	100,0

Tablo 13’ten görüleceği üzere, “Hiç Katılmıyorum” seçeneği itibar görmemektedir. Sırasıyla “Çok Katılıyorum” seçeneğini tercih edenler % 62,9, “Katılıyorum” seçeneğini tercih edenler % 29 oranındadır. Sonuçta %91,9 gibi baskın bir çoğunlukla meslek mensuplarının etik olmayan davranışları meslek itibarını azaltacağı görüşünün benimsendiği söylenebilir.

Tablo 14: Anket Katılımcılarının “Mükelleflerin gerekli evrakları zamanında ulaştırmamaları etik dışı uygulamalara neden olabilir” Görüşüne Katılımlarının Tecrübelerine Göre Dağılımı

Görüşler	Tecrübe Grupları / Yıl								Toplam
	1-5	6-10	11-15	16-20	21-25	26-30	31-35	36>	
Çok Katılıyorum	6,5%	11,3%	6,5%	0 %	0 %	0 %	0 %	1,6%	25,8%
Katılıyorum	16,1%	4,8%	9,7%	4,8%	1,6%	1,6%	4,8%	1,6%	45,2%
Kararsızım	1,6%	1,6%	1,6%	3,2%	1,6%	0 %	1,6%	0 %	11,3%
Katılmıyorum	1,6%	3,2%	1,6%	0 %	3,2%	1,6%	1,6%	0 %	12,9%
Hiç Katılmıyorum	0 %	1,6%	0 %	0 %	0 %	3,2%	0 %	0 %	4,8%
Toplam	25,8%	22,6%	19,4%	8,1%	6,5%	6,5%	8,1%	3,2%	100,0%
		Chi-Square		df		Asymp. Sig.			
Kruskal Wallis Testi		14,890		7		0,037			

Tablo 14’e göre katılanların “Mükelleflerin gerekli evrakları zamanında ulaştırmamaları etik dışı uygulamalara neden olabilir” görüşüne katılımlarına bakıldığında toplamda %71 ile görüş kabul görmekte ve %17,7 ile kabul görmemektedir. Kararsızların oranı ise %11,3’tür. Kruskal Wallis Test değeri $p < 0,05$ olduğundan anket katılımcılarının tecrübelerine göre istatistikî anlamlı farklılıklar olduğu söylenebilir. Tecrübe gruplarına göre ise bu görüşü en çok 1-5 yıl deneyime sahip olanların %22,6 ile benimsedikleri, en az 21-30 yıl arası tecrübeye sahip olanların benimsedikleri görülmüştür. Katılmayanlar % 4,8 ile 6-10 yıl tecrübeye sahip olanlar arasındadır. 36 ve üstü yıl tecrübeye sahip olanlar “Kararsız” kalmamış ve “Hiç katılmıyorum” şikkını seçmemiştir.

Tablo 15: Anket Katılımcılarının “Yasaların yetersiz kaldığı durumlarda meslek mensupları, meslek etiğine bağlı kalmaktadırlar” Görüşüne Katılımları

Katılım Düzeyi	Frekanslar	Yüzdeler(%)
Çok Katılıyorum	13	21,0
Katılıyorum	26	41,9
Kararsızım	11	17,7
Katılmıyorum	10	16,1
Hiç Katılmıyorum	2	3,2
Toplam	62	100,0

Görüşe katılanların toplam oranı % 62,9 olarak görülmektedir. “Kararsızlar” % 17, görüşe “Katılmayanlar” % 19,3 oranında yer almıştır. Yasalar yetersiz olduğunda meslek mensupları meslek etiğine bağlı kalmaktadır görüşü hakim olduğu ifade edilebilir.

Tablo 16: Anket Katılımcılarının “Meslek mensuplarının aylık net geliri arttıkça etiğe verilen önem de artmaktadır” Görüşüne Katılımları

Katılım Düzeyi	Frekanslar	Yüzdeler(%)
----------------	------------	-------------

Çok Katılıyorum	15	24,2
Katılıyorum	23	37,1
Kararsızım	10	16,1
Katılmıyorum	11	17,7
Hiç Katılmıyorum	3	4,8
Toplam	62	100,0

“Meslek mensuplarının aylık net geliri arttıkça etiğe verilen önem de artmaktadır” görüşü % 61,3 oranıyla benimsenmiştir. Benimsemeyenler ise % 22,5 oranında bulunmaktadır. Kararsızlar % 16,1 oranıyla yer almıştır.

Tablo 17: Anket Katılımcılarının “Meslek mensupları yasal boşlukları mükelleflerin lehine yorumlamaktadır” Görüşüne Katılımları

Katılım Düzeyi	Frekanslar	Yüzdeler(%)
Çok Katılıyorum	7	11,3
Katılıyorum	28	45,2
Kararsızım	12	19,4
Katılmıyorum	12	19,4
Hiç Katılmıyorum	3	4,8
Toplam	62	100,0

“Meslek mensupları yasal boşlukları mükelleflerin lehine yorumlamaktadır” görüşü toplamda % 56,5 oranı ile kabul görmektedir. Görüşün % 24,2 oranında benimsenmediği görülmektedir. Kararsızlar ise %19,4 oranında yer almıştır.

Tablo 18: Anket Katılımcılarının “Meslek mensuplarına meslek odaları tarafından etik kurallara uymaları konusunda baskı yapılmaktadır” Görüşüne Katılımları

Katılım Düzeyi	Frekanslar	Yüzdeler(%)
Çok Katılıyorum	9	14,5
Katılıyorum	15	24,2
Kararsızım	10	16,1
Katılmıyorum	22	35,5
Hiç Katılmıyorum	6	9,7
Toplam	62	100,0

Tablo 18’de öne sürülen görüş % 45,2 ile reddedilmiştir ve % 38,6 ile kabul edilmiştir. Kararsızlar % 16,1 oranında yer almıştır.

Tablo 19: Anket Katılımcılarının Muhasebe Meslek Mensuplarınca Tutulan Kayıtları Önemseyen Taraflara Ait Görüşleri

Taraflar	Frekanslar	Katılım Yüzdeleri(%)
-----------------	-------------------	-----------------------------

Kredi Kuruluşları	45	73
Kamu Kurumları	44	71
Yargı Organları	22	36
Mükellefler	20	32
Meslek Odaları	13	21
Sigorta Kuruluşları	12	19
Tedarikçiler	3	4,8
Eğitim Kurumları	2	3,2
İşletme Çalışanları	2	3,2

Meslek mensupları tarafından tutulan kayıtları sırasıyla en fazla kredi kuruluşlarının (% 73), kamu kurumlarının (% 71), yargı organlarının (%36), mükelleflerin (% 32), meslek odalarının (% 21) önemseydiği görülmüştür. Diğer taraflar daha düşük oranla seçilmekle birlikte sigorta kuruluşları, tedarikçiler, eğitim kurumları, işletme çalışanlarıdır.

Tablo 20: Anket Katılımcılarının Muhasebe Meslek Mensuplarının Meslek Etiğine İlişkin Bilgileri Edindikleri Yerlere Ait Görüşleri

Bilgi Edinme Yerleri	Frekanslar	Katılım Yüzdeleri(%)
Meslek Odaları	47	76
Seminer, Kurs, Konferanslar	38	61
Kitap, Dergi, İnternet	21	34
Muhasebe Meslek Üyeleri	12	19
Kamu Kurumları	10	16
Kamuoyu	6	9,7
Medya	5	8,1
Kredi Kuruluşları	5	8,1
Mükellefler	1	1,6

Bu tablodan görülmektedir ki; meslek mensupları meslek etiğine ilişkin bilgileri öncelikle meslek odalarından, seminer-kurs-konferanslardan, kitap-dergi-internette, diğer meslek mensuplarından, kamu kurumları ve kamuoyundan edinmektedir. Medya, kredi kuruluşları ve mükellefler daha alt sıralarda tercih edilmiştir.

Tablo 21: Anket Katılımcılarının Muhasebe Meslek Mensuplarını Etik Dışı Davranışlara Yönelten Dış Etkenlere Ait Görüşleri

Dış Etken Kaynakları	Frekanslar	Katılım Yüzdeleri(%)
Meslek Üyeleri	32	52
Kredi Kuruluşları	13	21
Kamu Kurumları	12	19
Mükellefler	11	18
Kamuoyu	9	15
Medya	4	6,5
Ekonomik Kaygı	1	1,6
Rekabet	1	1,6
Eğitimsizlik	1	1,6

Vergi Sistemi	1	1,6
---------------	---	-----

Tablo 21'e göre muhasebe meslek mensuplarını etik dışı davranışlara yönelten dış etkenlerden sırasıyla meslek üyeleri (% 52), kredi kuruluşları (% 21), kamu kurumları (% 19), mükellefler (% 18), kamuoyu (% 15) ve medya (% 6,5) öncelikle yer almakla birlikte; ekonomik kaygı, rekabet, eğitimsizlik ve vergi sistemi de az bir oranla (% 1,6) yer almaktadır.

Sonuç

Araştırmanın sonuçları göstermektedir ki; ankete katılan 62 muhasebe meslek mensubunun, % 71'i erkek, % 29'u bayandır. Yaş aralıklarına bakılacak olursa, yoğunluğun 45-49 aralığında olduğu görülmektedir. Katılımcılar ağırlıklı oranda (%71) lisans mezunudur. Mükellef sayılarının ağırlık merkezinin 0-60 arası olduğu, aylık gelirlerinin 2.000-5.999 TL arasında yoğunlaştığı ve mesleki tecrübelerinin daha çok 1-15 yıl arasında olduğu anlaşılmaktadır.

Bu demografik özelliklere sahip muhasebe meslek mensuplarının %98,4'ü kendilerinin meslek etiği kurallarını bildiğini ve bunlara uygun davrandığını belirtmektedir. Katılımcıların % 80,7'si meslek hayatında etik çatışmalar yaşadığını kabul etmektedir. Etik çelişkilerden çıkışta, önemli bir faktör olarak dini inançlarını görenler % 25,8; kültürel çevre ile ilgili değerleri görenler % 62,9 ve mükellef kaybetme endişesini görenler ise de %25,8'dir.

Anket katılımcıları, etik çelişki sonunda % 87,1'i etik olan davranışı gerçekleştirdiğini belirtmiştir. Ayrıca, mükelleflerin vergiden kaçınma girişimleri (% 61,3), devletin bürokratik yapısı ve yönetim erki (% 62,9), yasalardaki sürekli değişiklikler (% 76,6) ile mükellef ve işverenlerin muhasebeciler üzerindeki baskıları (% 66,1) etik çelişkilere neden olarak görülmektedir.

Mükelleflerin gerekli evrakları zamanında ulaştırmamalarının etik dışı uygulamalara (%71) neden olabileceği benimsenmiştir.

Bazı etik dışı uygulamaların mesleğin saygınlığını azalttığı (% 91,9) ve muhasebe meslek etiği dersinin eğitim programlarında yer alması gerektiği (% 91,9) yüksek oranda kabul görmüştür.

Yasaların yetersiz kaldığı durumlarda meslek etiğine bağlı kaldıkları (% 62,9), aylık net geliri arttıkça etiğe verilen önemin arttığı (% 61,3) ve yasal boşlukları mükelleflerin lehine yorumladıkları (% 56,5) anlaşılmaktadır.

Muhasebe meslek mensuplarınca tutulan kayıtları en çok kredi kuruluşlarının önemseydiği (% 73), meslek etiğine ilişkin bilgileri öncelikle meslek odalarından edindikleri (% 76) ve

onları etik dışı davranışlara yönelten dış etkenlerin başında meslek üyelerinin geldiği (% 52) görülmektedir.

Kaynakça

3568 sayılı Serbest Muhasebecilik, Serbest Muhasebeci Mali Müşavirlik ve Yeminli Mali Müşavirlik Kanunu. <http://www.mevzuat.gov.tr>,(Erişim Tarihi: 14.09.2012).

Aymankuy, Y ve Sarıoğlan, M. (2005). Muhasebe Meslek Mensuplarının Meslek Etiğine Yaklaşımları ve Balıkesir İl Merkezinde Bir Uygulama, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 8, Sayı:14, 23-45.

Ayboğa, H. (2001). Ülkemizde Muhasebe Mesleği ve Meslek-Etiği-Ahlakı, *Ege Akademik Bakış Dergisi*, Cilt 1, Sayı 2, 28-44.

Başpınar, N. Ö. ve Çakıroğlu, D. (2012). *Meslek Etiği*, İstanbul: Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık Ltd. Şti., 2. Basım.

Bostan, I., Costuleanu, C., Horomnea, E. ve Costuleanu, M. (2011). Morality, Ethics and True Image in Business Accounting, *Theoretical and Applied Economics*, Volume XVIII, No: 6(559), 47-54.

Kutluk, F.A., Ersoy, A. (2011). Muhasebe Meslek Üyelerinin Etik Yargı Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma, *Ege Akademik Bakış Dergisi*, Cilt: 11, Sayı: 3, 425-438.

Kutlu, H. A. (2008). Muhasebe Meslek Mensupları ve Çalışanlarının Etik İkilimleri: Kars ve Erzurum İllerinde Bir Araştırma, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 63/2, 143-170.

Mele, D. (2005). Ethical Education in Accounting: Integrating Rules, Values and Virtues, *Journal of Business Ethics*, 57, 97-109.

Onyebuchi, V. N. (2011). Ethics in Accounting, *International Journal of Business and Social Science*, Vol: 2 No: 10, 275-276.

Özlem, D. (2010). *Etik, Ahlak Felsefesi*, İstanbul: Say Yayınları, 2. Basım.

Uşurelu, V. I., Marin (Nedelcu), M., Danailă (Andrei), A. E. ve Loghin, D. (2010). Accounting Ethics - Responsibility Versus Creativity. *Annals of the University of Petrosani Economics*, 10(3), 349-356.

Yıldız, F. (2002). *Muhasebe Mesleğinde Meslek Ahlakı*, İstanbul: Der Yayınları.

Yalçın, S. (2011). Muhasebe Meslek Mensupları ve İşletmelerin Etik Konusunda Tutumları: Türkiye Araştırması, *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, Sayı: 52, 47-66.

<http://ifac.org/ethics>, (Erişim Tarihi: 15.09.2012).

<http://www.muhasabedersleri.com/ekonomi/mesleki-etik.html>, (Erişim Tarihi: 08.08.2012)

<http://www.turmob.org.tr>, (Erişim Tarihi: 15.09.2012).